

eul_wid: rhq-ab

Δίων ὁ Κάσσιος ὁ Κοκκηϊανός · Dio Cassius of Nicaea

Roman Histories, John of Antioch's Excerpts Derived from Dion

Ἱστορίαι Ῥωμαϊκαί

Period: Ῥωμαϊκή [Roman](#)
Dialect: Ἀττικίζουσα [Atticizing](#)
Domain: Ἱστορία [History](#)
Format: Πεζός [Prose](#)

750 (t1) IOANNIS ANTIOCHENI EXCERPTA E DIONE DERIVATA. Ὅτι Φολουία ἡ Ἀντωνίου γυνή Κικέρωνος τοῦ ῥήτορος ἀποτεμοῦσα τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπὶ τοῖς γόνασι λαβοῦσα, πολλὰ μὲν ἐς αὐτὴν ἐξυβρίσαι καὶ ἐμπτύσαι, τέλος δὲ τὸ αὐτῆς διανοίξασα στόμα, ἐκείνου τε τὴν γλῶτταν ἐξελκύσαι καὶ τῇ βελόνῃ τῇ κατὰ τὴν κεφαλὴν κατακεντῆσαι. πολλὰ τε καὶ μιὰρὰ προσφθεγξαμένη, ἐπὶ τὸ βῆμα τεθῆναι προσέταξεν, ἵν' ὅθεν κατ' αὐτῆς δημηγορῶν ἠκούετο, ἐκεῖθεν καὶ ὀρῶτο. οὗτοί γε μόνοι ἐσώθησαν τότε, παρ' ὧν γε πλείονα ἔλαβον ἥπερ τελευτησάντων εὐρεῖν ἤλπισαν. καὶ ἵνα μὴ κεναὶ ἐν τοῖς λευκώμασι τῶν ἀνδρῶν αἱ χῶραι ᾧσιν, ἑτέρους ἀντέγραψαν ὃ τε Καῖσαρ καὶ Λέπιδος καὶ Ἀντωνίου. τοιαῦτα μὲν περὶ τὰς σφαγὰς, πολλὰ δὲ καὶ περὶ τὰς τῶν ἄλλων οὐσίας συνέβαινε. καίτοι ταῖς τε γυναιξὶ τῶν ἀναιρουμένων τὰς προῖκας, καὶ τοῖς τέκνοις τὸ δέκατον τῆς οὐσίας μέρος παρεῖχεν ὁ Καῖσαρ. ἐπορθεῖτο γοῦν πάντα ἀδεῶς. τῶν μὲν γὰρ ἐνοικίων οἱ κτήτορες <τὸ ὅλον> ἀφηροῦντο, τῶν δὲ προσόδων τὸ ἥμισυ. καὶ πρὸς γε τοὺς στρατιώτας ἀπέτρεφον προῖκα. δεκάτας τε αὐθις εἰσφέρειν τῶν προσόδων ἐπιτραπέντες μόλις αὐτοὶ δέκατον ἐκαρποῦντο μέρος. αὐξήσεως γὰρ τῶν τελῶν πολλῆς γενομένης, καὶ πρὸς ἀνάγκης ἐς τὸ ναυτικὸν ἀπαιτούμενοι παῖδας, ἔστιν ὅτε καὶ ὠνούμενοι ἐδίδοσαν. τὰς τε ὁδοὺς οἰκείους δαπανήμασιν ἐπεσκεύαζον. μόνοι δὲ οἱ τὰ ὅπλα ἔχοντες ἐπλούτουν. οἱ μὲν γὰρ τὰς οὐσίας τῶν τελευτησάντων ὅλας καὶ ἤτουν καὶ ἐλάμβανον, οἱ δὲ καὶ ἐς τὰ τῶν ζώντων ἔτι γερόντων καὶ ἀτέκνων γένη ἐσεβιάζοντο. ἐς τοσοῦτον γὰρ ἀπληστίας καὶ ἀναισχυντίας ἐχώρησαν, ὥστε τινὰ καὶ τὴν τῆς Ἀττίας τῆς τοῦ Καίσαρος μητρὸς ἀποθανούσης τότε καὶ δημοσίᾳ ταφῇ τιμηθείσης <οὐσίαν> παρ' αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος αἰτῆσαι. ταῦτα οἱ τρεῖς ἄνδρες ἐποίουν Καῖσαρ καὶ Λέπιδος καὶ Ἀντωνίου. Exc. Val. 20 p. 798 (n. 75 M.). Ὅτι Τιβέριος ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἰδιωτάτῃ φύσει ἐκέχρητο· οὔτε γὰρ ὧν ἐπεθύμει προσεποιεῖτό τι, καὶ ὧν ἔλεγεν οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐβούλετο· ἀλλὰ ἐναντιωτάτους τῇ προαιρέσει τοὺς λογισμοὺς ποιούμενος πᾶν ὃ ἐπόθει ἠρνεῖτο, καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει προετίθετο. ^[25]

751 τοιοῦτος δὴ τις ὧν τοὺς ἄρχοντας οὓς ὑπὲρ τὸ διατεταγμένον λαμβάνοντας εὕρισκεν ἢ καὶ τῷ δημοσίῳ εἰσφέροντας, ἐκόλαζε, λέγων· “Κεῖρεσθαί μου τὰ πρόβατα, ἀλλ' οὐκ ἀποξυρᾶσθαι βούλομαι.” οὕτω τε ἐς πάντα ἴσος καὶ ὁμοιος ἦν, ὥστε, ὀρχηστήν τινα τοῦ δήμου ἐλευθερωθῆναι ποτε βουλευθέντος, μὴ πρότερον συνεπαινέσαι, πρὶν τὸν δεσπότην αὐτοῦ πεισθῆναι καὶ τὴν τιμὴν λαβεῖν. τοῖς γε ἐταίροις ὡς καὶ ἐν ἰδιωτείᾳ συνῆν, δικαζομένοις

συναγωνιζόμενος, καὶ θύουσι συνεορτάζων, νοσοῦντάς τε ἐπισκεπτόμενος, μηδεμίαν φρουρὰν ἐπαγόμενος. ἀλλὰ καὶ δόγμα προέθηκεν, ὥστε μήτε αὐτὸν μήθ' ἕτερόν τινα σηρικῇ ἐσθῆτι χρῆσθαι, τὸν τε χρύσειον ὅλον κόσμον γυναιξὶ μόναίς ἐπιτρέψας πολλὰ δὲ καὶ εἰς ἐπανορθώσεις τῶν πόλεων δαπανήσας. τῶν τε Ἰουδαίων πολλῶν ἐς τὴν Ῥώμην συνελθόντων καὶ συχνοὺς τῶν ἐπιχωρίων ἐς τὰ σφέτερα ἔθη μεθιστάντων, τοὺς πλείονας ἐξήλασεν. τοιοῦτος οὖν τις ὢν, αἰφνιδίως εἰς τὴν χεῖρονα γνώμην μετεβλήθη, ὥστε αὐτὸν καὶ παραφρονεῖν νομισθῆναι καὶ ὑπὸ τινος ἐλαύνεσθαι δαιμονίου. πολλοῦ τε πάθους αἴτιος τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένετο, κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ προσαναλίσκων τοὺς ἄνδρας. ἔδοξε γὰρ αὐτῷ τὰς τῶν κυνηγίων θεὰς τῆς πόλεως ἀπελάσαι. καὶ διὰ τοῦτο τινες ἔξω ταύτας τελεῖν πειραθέντες, αὐτοῖς συνδιεφθάρησαν τοῖς θεάτροις ἔκ τινων σανίδων εἰργασμένοις. ὁ αὐτὸς τὰς τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν ἐνυβρίζων γυναικας, ἅπαντα δι' αὐτῶν τὰ κοινὰ κατεμάνθανε, καὶ πρὸς γε συνεργοὺς αὐτὰς τῶν μιαρῶν πράξεων, ὡς καὶ γαμηθησομένας, ἐποιεῖτο. ἐπὶ τούτοις τε Μουκίαν καὶ τὸν ταύτης ἄνδρα ἅμα δυοὶ θυγατράσιν ἀνεῖλεν διὰ τὴν πρὸς τὴν αὐτοῦ μητέρα φιλίαν. Σεῖανόν τε, ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τῆς βουλῆς ἐπὶ τοῖς μεγάλοις ἀξιώμασι προαχθέντα, αὐτοκράτορά τε ψηφισθέντα, παρὰ τὰς ἀπάντων ἐλπίδας διέφθειρεν. ὃν γὰρ αὐτὸς καὶ παῖδα καὶ διάδοχον ἐπεκάλει, τοῦτον ἔλκεσθαι διὰ τῆς ἀγορᾶς παρεσκευάκει· καὶ ὃν ἅπαντες οἱ τῆς βουλῆς ἐδορυφόρουν, τοῦτον ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐπὶ τὸ δεσποτήριον ἀπήγαγον, ἀντὶ στεφάνου δεσμὰ καὶ ἀντὶ ἀλουργίδος τριβώνιον περιθέντες ὡς καὶ διὰ τούτου αὐθις τὴν ἀνθρωπεῖαν ἀσθένειαν κατιδεῖν. Σεῖανὸς μὲν δὴ, μέγιστον τῶν πρὸ αὐτοῦ δυνηθείς, τοιοῦτον ἔσχε τέλος. φίλοι δὲ αὐτοῦ καὶ συγγενεῖς ἀδίκως διεφθείροντο. ὡς τοσοῦτον ἐκλείψαι τὴν σύγκλητον, ὥστε μὴδὲ εἰς τὰς κατ' ἔτος ἀρχαιρεσίας διαρκεῖν. ^[45]

752 παρακαλούμενός τέ ποτε ὑπὸ τῶν φίλων τοῦτο δὴ τὸ ἀρχαῖον ἐφθέγγετο· Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί. πολλάκις δὲ καὶ τὸν Πρίαμον ἐμακάρισεν, ὅτι μετὰ τῆς πατρίδος ἀπώλετο καὶ τῆς βασιλείας. οὕτω τοίνυν τὴν ἀρχὴν διωκήσατο, φοβερὰ μὲν ὡμότητι, μυσαρὰ δὲ πλεονεξίᾳ, αἰσχυρὰ τε ἡδυπαθείᾳ χρυσάμενος. καὶ στρατεύσας κατὰ Περσῶν ἐπὶ συνθήκαις ὑπέστρεψεν. Exc. Val. 22 p. 801 sq. (n. 79 M.), unde Suid. s. v. Τιβέριος. Ὅτι ὁ Γάιος μιαρῶτατός τις καὶ ἀνοσιώτατος ἐγένετο. καὶ τοσοῦτον ὄρμαθὸν κακῶν συνειληφώς ἐπεκάλυψε τὰ τοῦ Τιβερίου μειονεκτήματα. ὅσα γὰρ τῷ Αὐγούστῳ ἐν πολλῷ χρόνῳ περιποιήθη, οὗτος ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀπεκτήσατο. μοιχικώτατός τε ἀνθρώπων γενόμενος καὶ γυναικας ἡρμωσμένας καὶ γεγαμημένας ἐλάμβανεν. τὴν τε ἑαυτοῦ τιθήνην ἐπιτιμήσας ἀνοίας ἐς ἀνάγκην ἐκουσίου θανάτου κατέστησεν. ἐχρῆτο δὲ καὶ ταῖς ἀδελφαῖς καὶ παρανόμων ἐκοινώνει μίξεων, ὡς καὶ πατὴρ ἀνοσίας καταστῆναι γονῆς ἐκ μιᾶς αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν ἀποκυηθείσης. ναοὺς τε καὶ θυσίας ὡς ἡμιθέῳ γίνεσθαι παρεσκεύαζεν. τοιοῦτῳ τε αὐτοκράτορι οἱ Ῥωμαῖοι παρεδόθησαν, ὥστε τὰ τοῦ Τιβερίου ἔργα, καίπερ χαλεπώτατα δόξαντα γεγονέναι, τοσοῦτον τὰ τοῦ Γαίου, ὅσον τὰ τοῦ Αὐγούστου παρ' ἐκείνου παρήνεγκαν. Τιβέριος μὲν γὰρ αὐτὸς τε ἦρχε, καὶ ὑπηρέταις τοῖς ἄλλοις πρὸς τὸ ἑαυτοῦ βούλημα ἐχρῆτο· Γάιος δὲ ἦρχετο μὲν καὶ ὑπὸ τῶν ἀρματοηλατούντων καὶ ὀπλομαχούντων καὶ σκηνικῶν καὶ τραγωδῶν πολλάκις καὶ αὐτὸς ἐνδεικνύμενος, καὶ τὴν βουλὴν πρὸς ἀνάγκας μετακαλούμενος. εἰκοστὸν γὰρ δὴ καὶ πέμπτον ἄγων ἔτος τὴν προτέραν γαμετὴν ἐκβαλὼν τὴν Κορνηλίου Ὀρέστου ἥρπασε θυγατέρα αὐτοῖς τοῖς γάμοις, ἐγγεγυημένην Καλπουρίνῳ. πολλοὺς τε διὰ ταῦτα συκοφαντῶν ἀνήρει· τὸ δὲ ἀληθὲς διὰ τὰς οὐσίας. οἱ γὰρ θησαυροὶ ἐξανάλωντο, καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἐξήρκει. αὐθις δὲ ταύτην ἐκποδὼν ποιησάμενος, Λολλίαν Παυλίαν ἠγάγετο, αὐτὸν τὸν ἄνδρα αὐτῆς Μεμνόνιον Ῥηγοῦλον ἐγγυῆσαί οἱ τὴν γυναικα ἀναγκάσας, ἵνα μὴ καὶ ἀνέγγυον αὐτὴν παρὰ τοὺς νόμους λάβῃ. ἐκ δὲ τῶν μοιχειῶν, ὡς καὶ τὴν πᾶσαν Κελτικὴν καὶ Βρεττανικὴν κεχειρωμένος, αὐτοκράτωρ τε πολλάκις καὶ Γερμανικὸς καὶ Βρεττανικὸς ἐπεκλήθη. ἐπαρθεῖς τε ἐπὶ τούτοις

Ζεὺς τε ἐλέγετο, καὶ τὰς ἐκείνου στήλας ἐς αὐτὸν μετερρύθμιζεν. ταῖς τε γὰρ βρονταῖς ἐκ μηχανῆς τινος ἀντεβρόντα, καὶ ταῖς ἀστραπαῖς ἀντήστραπτεν· ὅπου δὲ κεραυνὸς κατέπεσε λίθον ἀντηκόντιζεν. Exc. Val. 23 p. 802. 805 (n. 82 M.), unde Suid. s. v. Γάιος (usque ad. v. 15), et ὄρμαθός (v. 2—4). Ὅτι ποτὲ τὸν δῆμον συνελθόντα ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ, καὶ τοῦτον ἐλέγχοντα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διέφθειρεν· ἐξ οὗπερ πάντες ἐσιώπησαν, ἄχρῃς οὗ Κάσσιός τε καὶ Χεραΐας Κορνήλιός τε καὶ Σαβῖνος, καίτοι χιλιαρχίας παρ' αὐτοῦ πεπιστευμένοι, συνωμόσαντο, πάντες τε ὡς εἰπεῖν οἱ περὶ αὐτὸν ὑπὲρ τε σφῶν καὶ τῶν κοινῶν ἐκινήθησαν· καὶ τηρήσαντες αὐτὸν ἐκ τοῦ θεάτρου ἐρχόμενον, ὅτε δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἑλλάδος παῖδας ἐπὶ τὸν ἴδιον ὕμνον μετεπέμπετο, ἐν στενωπῷ τινι τόπῳ προσπεσόντες τιτρώσκουσιν, ἄλλοι τε ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἐγεύσαντο.

[5]

753 εὐθέως τε τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα διεχρήσαντο. καὶ τὰ μὲν Γαίου τοιαῦτα, τρισὶν ἔτεσι καὶ μῆσιν θ', ἡμέραις τε ἡ' καὶ κ' βασιλεύσαντος. καὶ αὐτὸς τοῖς ἔργοις, ὡς οὐκ ἦν θεός, ἐξέμαθεν. ὕφ' ὧν τε καὶ μὴ παρῶν προσεκυνεῖτο, τότε κατεπτύετο· καὶ ὕφ' ὧν τε Ζεὺς καὶ θεὸς ὠνομάζετο τε καὶ ἐγράφετο, σφάγιον ἐγίνετο· ἀνδριάντες τε αὐτοῦ καὶ εἰκόνες ἐσύροντο, μεμνημένου μάλιστα τοῦ δήμου ὧν ἐπεπόνθει δεινῶν. οἱ δὲ στρατιῶται ὅσοι μὲν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ μέρους ἦσαν, ἐθορύβουν τε καὶ ἐστασίαζον, ὥστε καὶ σφαγὰς ποιεῖν· ὅσοι δὲ ἄλλως πως ἐπὶ τῇ βουλῇ ἐποιήσαντο, πεισθέντες τοῖς ὅρκοις ἡσύχασαν. τούτων δὲ περὶ τὸν Γάιον πραττομένων, Σέντιός τε καὶ Σεκοῦνδος οἱ ὑπατοὶ εὐθὺς ἐκ τῶν θησαυρῶν τὰ χρήματα ἐς τὸ Καπιτώλιον μετεκόμισαν, φύλακάς τε τοὺς πλείους τῆς γερουσίας ἐπέστησαν, καὶ στρατιώτας ἱκανούς, ἵνα μὴ διαρπαγὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους γένηται. οὗτοί τε ἅμα τοῖς ἐπάρχοις καὶ τοῖς περὶ Σαβῖνον καὶ Χεραΐαν τὸ πρακτέον ἐσκοποῦντο. Exc. de ins. n. 84 Muell. (p. 22 sq. Cram.). Ὅτι Κλαύδιος ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων τὴν μὲν ψυχὴν οὐ φαῦλος ἐγεγόνει, ἐν παιδείᾳ τε ἡσκητο ὡς καὶ συγγράψαι τινά· τὸ δὲ σῶμα νοσώδης, καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς χερσὶν ὑποτρέμων. ἐξ οὗ δὴ καὶ τῷ φρονήματι ἐσφάλλετο. τοιοῦτός τε ὧν ὑπὸ τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν, αἷς συνεκάθευδεν, ἐκακύνετο. περιφανέστατα γὰρ ἐγυναικοκρατήθη καὶ ἐδουλοκρατήθη, ἅτε ἐκ παίδων ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἐν φόβῳ τραφεῖς· καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πλεον τῆς ἀληθείας εὐήθειαν προσεποιεῖτο, ὅπερ πού καὶ αὐτὸς ὡμολόγησεν. καὶ πολὺν μὲν χρόνον τῇ τηθῇ τῇ Λιουΐᾳ, πολὺν δὲ καὶ τῇ μητρὶ τῇ Ἀντωνίᾳ τοῖς τε ἀπελευθέροις συνδαιτηθεῖς, καὶ προσέτι καὶ ἐν συνουσίαις γυναικῶν πλείοσι γενόμενος, οὐδὲν ἐλευθεροπρεπὲς ἐκέκτητο. ἐπετίθεντο δὲ αὐτῷ ἐν τε τοῖς συμποσίοις μάλιστα καὶ ἐν ταῖς συμμίξεσιν. πάνυ γὰρ ἀπλήστως ἐν ἀμφοτέροις διέκειτο· καὶ ἦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ εὐάλωτος. πρὸς δὲ καὶ δειλίαν εἶχεν, ὕφ' ἧς πολλάκις ἐκπληττόμενος οὐδὲν τῶν προσηκόντων ἐξελογίζετο. ἐκεῖνόν τε γὰρ ἐκφοβοῦντες ἐξεκαρποῦντο, καὶ τοῖς ἄλλοις δέος ἐνέβαλλον. τοιοῦτος οὖν δὴ τις ὧν οὐκ ὀλίγα καὶ δεόντως ἔπραττεν, ὡς ἂν ἐξ τῶν εἰρημένων παθῶν ἐγίνετο. [35]

754 Exc. Val. 24 p. 805 sq. (n. 85 M.) unde Suid. s. v. φαῦλος (v. 1. 2). Ὅτι ὁ Κλαύδιος ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων τὸν τε Χεραΐαν καὶ τοὺς ἄλλους, καίπερ ἐπὶ τὸν τοῦ Γαίου θάνατον ἡσθείς, πρῶτα μὲν τῆς πόλεως ἐξέβαλεν, ἔπειτα καὶ ἐδολοφόνησεν. οὐ γὰρ ὅτι τὴν ἀρχὴν διὰ τὴν ἐκείνων πρᾶξιν εἰλήφει χάριν αὐτοῖς εἶχεν, ἀλλ' ὅτι ἐτόλμησαν αὐτοκράτορα ἀποσφάξαι ἐδυσχέραιναν. Exc. de ins. n. 86 Muell. (p. 23 Cram.). Ὅτι ὁ αὐτὸς ταῖς ὁπλομαχίαις ἀκορέστως προσκείμενος οὐ μόνον τὰ τῶν δοριαλώτων καὶ κατακρίτων κατανήλiske σώματα, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπελευθέρων. ταῖς τε τῆς γαμετῆς Βαλερίας Μεσσαλίνης γυναικὸς ἀκολάστου καὶ τυραννικοῦ διαβολαῖς ὑπαγόμενος, συχνοὺς τῶν ἐπισήμων τῆς βουλῆς διέφθειρεν. ἀπέιχετο δὲ οὐδὲ τῶν ἀφ' αἵματος. καὶ γὰρ τούτων ἔστιν οἱ ἀπώλοντο, τοῦ μὲν ἀβασανίστως τὰς διαβολὰς δεχομένου, τῆς δὲ ἀφ' ἐτέρου εἰς ἕτερον ἀγούσης τὸν Κλαύδιον, τῇ τε κουφότητι τοῦ ἀνδρὸς κατακεκρημένης. τὰς γοῦν δύο ἀδελφὰς διαβληθείσας ἀνεῖλεν, αὐθὶς τε τοὺς γαμβροὺς μὴδὲν

ἡμαρτηκότας. ἐκείνους γὰρ μάρτυρας τῶν κατηγοριῶν ἡ Μεσσαλίνα ἐποιεῖτο τοὺς τὸ κράτος ἔχοντας καὶ τοὺς τι δυναμένους μηνῦσαι τῶν ὑπ' αὐτῆς πραττομένων, οὓς μὲν εὐεργεσίαις, οὓς δὲ τιμωρίαις προκατελάμβανεν, ὥς οὐ τὴν πολιτείαν μόνην ὑπ' αὐτῆς διοικεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰς στρατείας καὶ ἐπιτροπὰς πάντα τε ἀφειδῶς πωλεῖν καὶ καπηλεύειν. ἐξ οὗπερ ἀναγκασθῆναι τὸν Κλαύδιον, ἐς τὸ Ἄρειον πεδῖον τοῦ πλήθους συνελθόντος, ἀπὸ βήματός τινα διατάξει. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὴ γε εἰς πᾶν ἀκολασίας τε καὶ ὠμότητος προελθοῦσα, καὶ μιγνυμένη μὲν ἀναίδην οἷς ἐπιθυμήσειεν, ἀναιροῦσα δὲ καὶ τῶν ὀμιλούντων αὐτῇ συχνούς, μόλις πρὸς τοῦ Κλαυδίου τῆς ἀτοπίας αἰσθομένου διαφθείρεται. ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἀπέχρησεν αὐτῇ μοιχεύεσθαι πολλάκις καὶ ἐπὶ οἰκήματος σὺν ταῖς ἄλλαις τῶν ἐπιφανῶν γυναιξὶ καθεζομένη, ἀλλ' ἐπεθύμησε κατὰ νόμον δὴ καὶ συμβόλαια πλείοσι συνοικεῖν ἀνδράσιν, ἐνταῦθα καταμηνυθεῖσα τῷ Κλαυδίῳ πρὸς Ναρκίσσου τινὸς ἀπελευθέρου τοῦ βασιλέως ἀναιρεῖται, τῶν μὲν βασιλείων ἐξωθεῖσα, περὶ δὲ τοὺς Ἀσιατικούς κήπους πλανωμένη, ὧν ἕνεκα τὸν δαίμονα Ἀσιατικὸν μικρῷ πρόσθεν ἀπολωλέκει. μεθ' ἣν καὶ τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ὁ Κλαύδιος ὑβρίσαντά τινα τῶν ἐν ἀξιώσει διέφθειρεν. Exc. Val. 25 p. 806. 809 (n. 88 M.). Ὅτι Κλαύδιος ὑπὸ Ἀγριππίνης ἀναιρεῖται τρόπῳ τοιῷδε. αὕτη γὰρ φάρμακον δηλητήριον ὑπὸ Λουκούστης ἀνελομένη, ἐν τοῖς καλουμένοις μύκησιν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ ὑπὸ τε τοῦ οἴνου καὶ τῆς ἄλλης διαίτης μηδὲν τι τοιοῦτον ὑποπτεύων ἐπεβουλευθῆ. καὶ ἐκ μὲν τοῦ συμποσίου ὥς καὶ ὑπερκορῆς μέθη ἐξεκομίσθη, διὰ τε τῆς νυκτὸς ἐτελεύτησε, βιώσας ἔτη ξ' καὶ γ' καὶ μῆνας β' ἡμέρας ιγ', αὐταρχήσας δὲ ἔτη ι' καὶ γ'. ^[40]

755 ταῦτα ἡ Ἀγριππίνα ποιῆσαι ἡδυνήθη, ὅτι τὸν Ἄρκισσον συνέβη μὴ παρεῖναι, ἐπεὶ παρόντος αὐτοῦ οὐκ ἐδεδράκει τοῦτο· τοιοῦτός τις φύλαξ τοῦ δεσπότης ἦν. ἀποθανόντος δὲ τοῦ Κλαυδίου, καὶ αὐτὸς εὐθὺς διεφθάρη παρὰ τῷ τῆς Μεσσαλίνης μνημείῳ ἔκ τινος συντυχίας, ὅπερ εἰς τιμωρίαν ἐκείνης ἐνομίσθη. καὶ Κλαύδιος μὲν ὑπὸ τῆς Ἀγριππίνης τῆς γυναικὸς τῆς τε ἀδελφῆς, δι' ἣν τὰ τε ἄλλα καὶ ἐπιόρκησεν, ἐπεβουλευθῆ ἐν τῷ σιτίῳ, καὶ διεφθάρη κακῶς, ἵνα τε ὁ υἱὸς αὐτῆς μοναρχήσῃ, καὶ ὁ Βρεττανικὸς αἰ' τε ἀδελφαὶ αὐτοῦ ἀπόλωνται. Exc. de ins. n. 89 Muell. (p. 23 sq. Cram.). Ὅτι βασιλεύσαντος νέου τοῦ Νέρωνος Βοῦρρος καὶ Σενέκας διώκουν τὰ πράγματα. sequuntur Christiana ἐπεὶ δὲ τρυφαῖς καὶ κώμοις καθημερινοῖς ὁ Νέρων ἐντραφεὶς πράττειν τε τὰ τῆς ἀρχῆς ἐφ' ἧς ἑαυτὸν ἡξίου, κ.τ.λ. sequuntur Eutropiana τὸ δὲ πάντων αἰσχιστον καὶ δεινότατον ὅτι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας οὐ μόνον τῶν εἰς τὸν δῆμον καὶ τοὺς ἵππεῖς τελούντων, ἀλλὰ καὶ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος, καὶ οὐχ ὅπως νέους, ἀλλ' ἤδη καὶ παρηβηκότας ὀπλομαχεῖν ἐν τοῖς θεάτροις ἠνάγκαζεν καὶ θηρία φονεύειν καὶ ὀρχεῖσθαι καὶ ἄδειν καὶ πρὸς πᾶν ἀσχημοσύνης ἵεναι· ἵνα δὲ δὴ εὐπρεπὲς εἴη, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ θέατρον παρῆει. καὶ εἶδον οἱ τότε ἄνθρωποι τὰ γένη τὰ μεγάλα, τοὺς Φορίους, τοὺς Ὀρατίους, τοὺς Φαβίους, τοὺς Πορκίους, τοὺς Βαλερίους κάτω ἐστηκότας καὶ τοιαῦτα δρᾶν ἀναγκαζομένους, ὧν ἕνια οὐδὲ ὑπὸ ἄλλων γινόμενα πρόσθεν ὁρᾶν ἠενείχοντο· Δείλαια γοῦν Κατέλλα γυνὴ τοῦτο μὲν γένει, τοῦτο δὲ καὶ πλούτῳ προήκουσα, πρὸς γῆράς τε μακρὸν ἀφιγμένη (ὀγδοηκοντοῦτις γὰρ ἦν) ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὠρχήσατο, οἱ τε ἄλλοι τῶν ἐπιφανῶν, οἱ διὰ γῆρας ἢ νόσον οὐδὲν ἰδίᾳ ποιῆσαι δυνηθέντες, ἦδον κατὰ χοροὺς ἰστάμενοι. ἐπετέλει δὲ ταύτας τὰς ἐκθέσμους θεάς ἐπὶ τε τῷ γενεῖῳ πρῶτον ψιλωθέντι, καὶ ἐπὶ τῷ τῆς μητρὸς φόνῳ· ἀπολελοῖπει γὰρ αὐτὸν οὐδὲ τὸ φονικόν τε καὶ ἀπηνές, καίτοι γε παίζειν δοκοῦντα· ἀλλ' ἦν μὲν καθάπαξ τοῖς ἀγαθοῖς τε καὶ πεπαιδευμένοις ἔγκοτος. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ κράτιστον ἐπὶ παραλόγοις αἰτίαις ἀπανηλώκει τῆς βουλῆς μέρος, τοὺς μὲν ὅτι εὐγενεῖς, τοὺς δὲ ὅτι περιουσίας ἔχοντας, τοὺς δὲ ὅτι σῶφρονες ἦσαν μισῶν τε καὶ κολάζων. Μουσόνιον τε καὶ Κορνοῦτον μικροῦ μὲν ἐδέχθη ἀποκτεῖναι, τῆς δὲ Ῥώμης ἐξήλασεν· ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐπικαλῶν, ὅτι δὲ σοφοὶ καὶ ἄριστοι βίον ἐγενέσθην. συγγενῶν τε φόνους ἐκάστης, ὥς εἰπεῖν, ἐμιαίνετο τῆς ἡμέρας. τὸν τε γὰρ Βρετανικὸν ἀδελφόν

οἱ εἶναι δοκοῦντα, πρῶτα μὲν εἰς τὴν ὥραν ἀσελγῶς ὕβρισεν, ἔπειτα δὲ παρὰ δεῖπνον δηλητηρίῳ φαρμάκῳ διέφθειρεν· ὥς δεινὸν μὴ μόνον ὀρᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀκούεσθαι· πελιδνὸς γὰρ ὅλος ἐγένετο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀνεωγμένοι καὶ τοὺς ἐφόρους πρὸς τιμωρίαν καλοῦντες. ^[40]

756 καὶ τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν Ὀκταβίαν τὴν τοῦ Κλαυδίου θυγατέρα δι' ἣν εἰς τὴν ἀρχὴν οὐχ ἥκιστα παρεληλύθει, πρῶτον μὲν ἀπεπέμψατο, ἔπειτα καὶ ἀπέκτεινεν. καὶ ἐν νυκτὶ ἐκώμαζε κατὰ πᾶσαν πόλιν, ὑβρίζων τὰς γυναῖκας καὶ ἀσελγαίνων ἐς τὰ μειράκια, ἀποδύων τε τοὺς ἀπαντῶντας, παίων, τιτρώσκων, φονεύων· καὶ ἐδόκει λανθάνειν ἀλλοτρίαις ἐσθῆσι χρώμενος· τὰς τε τῶν ἐλευθέρων γυναῖκας ἐξ ἐπηρείας αἰσχύνων, καὶ ταῖς παρθένοις ὥς καὶ ἑταιρίσιν μετὰ τῶν φίλων χρώμενος. ἡ δὲ Ἀγριππῖνα ἕς τε τὰ συνέδρια ἐφοῖτα, ταῖς τε πρεσβεῖαις ἐχρημάτιζεν, καὶ ἐπιστολὰς δήμοις καὶ ἄρχουσι καὶ βασιλεῦσιν ἐπέστελλεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ Ἀγριππῖνα ἔπραττεν, ἄχρις οὗ ὁ Νέρων τὴν Σαβίνην ἡγάγετο. τότε γὰρ καὶ τὴν μητέρα ἐφόνευσεν. αἰτίαν δὲ τῆς ἀνοσιουργίας τῆσδε γεγενῆσθαι Σαβίναν γυναῖκα γένους ἐπιφανοῦς ἧς ἐρασθεὶς ὁ Νέρων πρῶτον μὲν αὐτὴν πρὸς βίαν τοῦ ἀνδρὸς Ποπλίου ἀπήγαγεν· ἔπειτα σὺν ταῖς παλλακίσιν τάττειν οὐκ ἀνασχόμενος, ἀλλὰ γαμετὴν ποιήσασθαι διεγνωκώς, τὴν μὲν Ἀγριππῖναν ἀφαιρεῖται τιμὴν, Αὐγούστην δὲ τὴν Σαβίναν ἀποδείκνυσιν· ὥς ἐκ τούτου ἀνόσιόν τι καὶ μιαιώτατον ἔργον τὴν μητέρα αὐτοῦ μελετῆσαι. ὥσπερ γὰρ τὸν θεῖον αὐτῆς τὸν Κλαύδιον εἰς ἔρωτα φαρμακείαις εἰσήγαγεν, οὕτω καὶ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα πρὸς τὴν τοιαύτην δυσσέβειαν παρέτρεψεν. ἀλλ' ὅμως καὶ μετὰ τὰς τοιαύτας πράξεις διαβληθεῖσάν οἱ πρὸς τῆς Σαβίνης, Ἀνικῆτῳ τινὶ τῶν σωματοφυλάκων πρὸς διαφθορὰν ἐξέδοτο. οὗ γενομένου, ἔγνω τε ἐκείνη καὶ ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κλίνης, τὴν τε ἐσθῆτα περιερρήξατο, καὶ τὴν γαστέρα γυμνώσασα, “παῖε” ἔφη “ταύτην, Ἀνίκητε, ὅτι Νέρωνα ἔτεκεν.” καὶ τὰς περιττὰς μιαιρίας προεγράψαμεν ἐκ τῆς ἱστορίας Δίωνος, περὶ τε τῆς μητροκτονίας καὶ τοῦ Σπόρου τοῦ ἐρωμένου καὶ τῶν λοιπῶν. Exc. Val. 26 p. 809 sq. 813 sq. (n. 90 M.). Ὅτι διὰ τὸ μῖσος τὸ πρὸς Νέρωνα πολλοὶ τὰς φλέβας ἀποτέμνοντες διεφθείροντο. Exc. Val. 27 p. 814 (om. apud Muellerum). Ὅτι ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ Γάιος Ἰούλιος Οὐνίδις ἐπανίσταται τῷ Νέρωνι, πολλοὺς τε τῶν τῆς συγκλήτου βουλῆς φυγάδων προσλαβόμενος Γάλβαν ἀποδείκνυσιν βασιλέα· ὃς τὰς δυνάμεις εὐθέως ἐξοπλίσας, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὸν πόλεμον παρασκευασάμενος ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐλαύνει. ὁ γοῦν Νέρων, οὐ μετρίως ἐπὶ τούτῳ ταραχθεὶς, στρατηγὸν τοῦ πολέμου Ῥοῦφον Γάλλον ἐκπέμπει· ὃς οὐδὲ ἐς χεῖρας ἐλθεῖν ἀνασχόμενος πρὸς τὸν Γάλβαν, ὁμολογεῖ τε καὶ σπένδεται πρὸς τὸν Οὐνίδικα, αὐτὸς μὲν τῶν Γαλλίων ἄρχειν ἐπιλεξάμενος, Οὐνίδικι δὲ τὴν Ἰβηρίαν προσήκειν, καὶ τῷ Γάλβᾳ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ὅσα τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ προσυπακούειν ἔθνη τυγχάνει. ^[35]

757 τούτων αὐτοῖς διομολογηθέντων τινὲς τῶν τοῦ Ῥούφου στρατιωτῶν ἐπιβουλεύουσι τῷ Οὐνίδικι, ἀγνοίᾳ μὲν τῶν ὁμιληθέντων, ζήλῳ δὲ τῆς πρὸς αὐτὸν δυναστείας. ἀλλ' ὁ μὲν Οὐνίδις, καίτοι ῥαδίως δυνάμενος σωθῆναι, ἀγανακτήσας καὶ ὀλοφυρόμενος, ὅτι ἐκ τῶν ὁμοφρονούντων ἐκακώθη, καὶ ὅτι τὰ ἐναντία ἀμφοτέροι τῷ Νέρωνι πράττοντες ἑαυτοὺς ἀπώλλυσαν, καὶ προσέτι τοῦ ἀνθρωπείου βίου καταγνοὺς, καὶ τι πρὸς τὸ δαιμόνιον εἰπὼν, ὅτι τοιοῦτου πράγματος ἀρξάμενος οὐκ ἐπλήρωσεν, ἑαυτὸν προσκατειργάσατο. ὁ γοῦν Ῥοῦφος δεινῶς ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πάθει ὑπεραλγήσας, καὶ τινὰς τῶν στρατιωτῶν κολάσας ἐν ἀφασίᾳ κατέστη. ταῦτα ὡς ἡγγέλθη τῷ Νέρωνι, οὐδεμίαν τοῦ λοιποῦ τῶν ὅπλων ἐλπίδα ἐποίησατο, ἀλλ' ἐβουλεύσατο ἀμφ' αὐτὸν ἄλλο πρᾶξαι. καὶ ἄλλων ἄλλα λεγόντων, τέλος ἔγνω τοὺς τε βουλευτὰς ἀποκτεῖναι, καὶ τὴν πόλιν καταπρῆσαι νύκτωρ, ἕς τε τὴν Ἀλεξάνδρειαν πλεῦσαι, εἰπὼν ὅτι “κἂν τῆς ἀρχῆς ἐκπέσωμεν, τὸ δὲ τέχνιον ἡμᾶς θρέψει.” οἱ δὲ τῆς βουλῆς ἀκούσαντες ταῦτα πρὸς τοὺς δορυφόρους καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ τὴν βασίλειον φρουροῦσιν αὐλήν

προσδιαιχθέντες, πείθουσιν τε αὐτοὺς ἅμα γενέσθαι, καὶ μεταποιήσασθαι τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας. ἐπειδὴ δὲ καὶ οὗτοι τῆς τῶν βουλευσάντων ἐγένοντο γνώμης, αὐτίκα μὲν τὸν τοῦ στρατοπέδου ἔπαρχον Σκιπουλὸν ἀναιροῦσιν· ἀφίστανται δὲ τῆς τοῦ βασιλέως φρουρᾶς. ὁ δὲ Νέρων ὡς καὶ ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων κατελείφθη, ἀποκτεῖναι μὲν ἑαυτὸν οὐκ ἐτόλμησεν, ἵνα τὴν αἰσχύνην κερδάνῃ, φυγεῖν δὲ ἐπεχείρησε, πρότερον κεραυνωθείσης αὐτοῦ τῆς τραπέζης· ἐσθῆτά τε φαύλην ἐνδυσάμενος, καὶ ἐφ' ἵππον οὐδὲν βελτίονα ἀναβάς, κατακεκαλυμμένος πρὸς χωρίον τι λεγόμενον Καισαρίου μετὰ Ἐπαφροδίτου καὶ Σπόρου κατέφυγε. νυκτὸς δ' ἔτι οὔσης καὶ αὐτοῦ ταῦτα πράσσοντος σεισμὸς ἐξαίσιος ἐν τῇ Ῥώμῃ γέγονε. καὶ αὐτὸν γνωρισθέντα ὑπὸ τινων ἀποβῆναι μὲν τοῦ ἵππου παραχρῆμα, εἷς τινα δὲ πλησίον καταφυγεῖν καλαμῶνα· ἐν ᾧ μέχρι πολλοῦ ἐρριμμένος, πάντα μὲν παριόντα ὑπετοπεῖτο, πᾶσαν δὲ φωνὴν ὡς καὶ ἀναζητοῦσαν ὑπέτρεμε, θρηνῶν τε καὶ ὀλοφυρόμενος ἐν οἷς ἦν πρότερον καὶ ὅτι ἐν κοπρίᾳ ἔρριπτο. Νέρων μὲν οὖν αὐτὸς παρ' ἑαυτῷ ἐτραγώδει, καὶ ὁψέ ποτε, ἐπεὶ μηδεὶς αὐτὸν ἑώρα, μετῆλθεν εἰς τὸ πλησίον ἄντρον, καὶ διψήσας ἔπιεν ὕδωρ. ἡ δὲ τῶν Ῥωμαίων βουλὴ πολέμιον αὐτὸν ἀνειποῦσα, δοῦναι δίκας τῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν ἡμαρτημένων τοιόνδε τινὰ τρόπον ἐψηφίσατο· ἀχθῆναι μὲν γὰρ ἐς τὸ δεσμωτήριον γυμνόν, κεραίας ἐπιβεβλημένης τῷ τραχήλῳ, προστάττεται, μετὰ δὲ σφοδρὸν αἰκισμὸν τοῦ σώματος ὥσθηται κατὰ τινος πέτρας. ἃ δὴ προαισθόμενος ὁ Νέρων, τοὺς τε χωροῦντας ἐπ' αὐτὸν καταδείσας, προσέταξε τοῖς παροῦσι καὶ ἑαυτὸν καὶ ἑαυτοὺς ἀποκτεῖναι. ^[40]

758 ἐπεὶ δέ γε οὐχ ὑπήκουσαν, τὸ μὲν ὅτι οὐκ ἐτόλμων, τὸ δὲ ὅτι τὴν ταφὴν αὐτοῦ προεφασίσαντο, δεινῶς ἀλγήσας ἐστέναξεν, ὅτι μηδὲν ἐδύνατο. μετὰ δὲ τοῦτο τὸν Σπόρον βουλευθεὶς ἀποκτεῖναι διήμαρτεν, ἀποφυγόντος ἐκείνου. τότε ἔφη “ἐγὼ οὐδὲ φίλον οὐδὲ ἐχθρὸν ἔχω” καὶ τοῦτο εἰπὼν ἑαυτὸν ἐπάταξεν· δυσθανοῦντα δὲ ὁ Ἐπαφρόδιτος προσκατειργάσατο. καὶ ὁ μὲν Νέρων φῦς ἄριστα καὶ τραφεὶς κάκιστα οὕτως τῆς ἀρχῆς ἐξέπεσε, λ' μὲν ἐξ αὐτῆς ὠδίνος γεγωνὺς ἔτη, βασιλεύσας δὲ ἰδ' δυεῖν μηνῶν ἀποδέοντα. καὶ ἡ πόλις στεφανώμασι καὶ δαδουχίαις ἐκεκόσμητο, εὐχὰς τε ἀληθεῖς καὶ ἑορτὰς ἐπετέλουν, καὶ τοὺς τι δυνηθέντας ἐπὶ τοῦ τυράννου φονεύοντες, εἰκόνας τε καὶ ἀνδριάντας κατασπῶντες ὡς καὶ αὐτὸν ἐκείνον αἰκίζοντες διετέλουν. Exc. de ins. n. 91 Muell. (p. 24—26 Cram.). Ἡ δὲ στρατιὰ ἐπένθησεν αὐτὸν, ἡττηθέντες τοῦ πάθους. καὶ ὁ μὲν τὴν ἀσέλγειαν τοῦ ἔμπροσθεν βίου ἐν τούτοις θαυμαστῶς συνεσκιάσατο, βεβαίως τὸν τοιόνδε πόλεμον τῷ ἑαυτοῦ κατασβέσας αἵματι. Exc. de ins. n. 95 Muell. ex. (p. 26, 29 sq. Cram.). Ὅτι Βιτέλλιος βασιλεύσας τραχέως τε καὶ λίαν ἐπαχθῶς ἠγεῖτο, καὶ πᾶν αἷσχος ἀναδεδεγμένος ἦν τε τοῖς ἄλλοις τοῖς κατὰ τὸν βίον, καὶ οὐχ ἥκιστα τῷ γαστρὸς ἀκρατῶς τε καὶ ἀκορέστως ἔχειν. πολλάκις γὰρ οὐ μόνον τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ τῆς νυκτὸς ἐσιτοποιεῖτο, καὶ παρὰ τὰς τῶν δειπνῶν παρασκευὰς τὰ πολυτελεῖ τῶν δημοσίων ἀπετρώγετο. δέκα γὰρ δὴ μυριάδας σταθοῦ ἀργυρίου ἐπὶ δισχιλίαις καὶ πεντακοσίαις ἐς τὰ δειπνα δεδαπανηκέναι φασί, συνεχῶς μὲν καὶ ἀπλήστως ἐμφορούμενος, συνεχῶς δὲ ἅπαντα ἀπερευγόμενός τε καὶ ἐξεμῶν· ᾧ δὲ καὶ μόνῳ διεγένετο, ἐπεὶ οἱ γε σύσσιτοι αὐτοῦ καὶ πάνυ κακῶς εἶχον. Βέβιος γοῦν Κρίσπος, διὰ νόσον χρόνου τινὸς ἀπολειφθεὶς τοῦ συσσιτίου, μάλα στωμύλως ἔφη· “εἰ μὴ ἐνενοσήκειν, ἀπωλόμην ἄν.” ἐς τόδε τὸ δειπνον τοῦ Βιτελλίου ἐπίσημον γεγονὸς διαμνημονεύεται· καθ' ὃ φασὶ δῖχα τῆς λοιπῆς πολυτελείας δισχιλίους μὲν ἰχθῦς, ἑπτακισχιλίους δὲ ὄρνεις ἐπὶ τὴν θοίνην παρενεχθῆναι. ἐπῆναι δὲ καὶ τὰ Νέρωνος, καὶ τὸν νεκρὸν τοῦ Νέρωνος ἐς κοῖλόν τινα καὶ ἀφανὴ τάφον κατακείμενον ἀπεσέμνυνεν. Exc. Val. 29 p. 814. 817 (n. 97 M.), cf. Suid. s. v. Βιτέλλιος, ἠρεῖτο, ἀπετρώετο. Ὅτι Βιτέλλιος βασιλεύσας κακῶς καὶ αἰσχροῦς, τῶν Ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀρξαμένων, Βεσπασιανὸν στρατηγὸν ἐκπέμπει τῆς ἔω, τὴν τούτων κελεύσας αὐτῷ καταλῦσαι θρασύτητα. ὡς οὖν ἐπολιόρκει τὴν Ἰερουσαλήμ, οἱ στρατιῶται περὶ αὐτὸν ἀθροισθέντες, ἀναγορεύουσιν

αὐτὸν βασιλέα. ὅπερ ἀκηκοὺς Βιτέλλιος, Σαβῖνον τὸν ἀδελφὸν Βεσπασιανοῦ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ προσφυγόντα συγκατέπερσε τῷ ἱερῷ. ^[35]

759 κινήσεως δὲ ἐντεῦθεν μεγίστης γενομένης, ἐπειδὴ καὶ ὁ τοῦ Βεσπασιανοῦ στρατὸς ἐγγίζειν ἔμελλε τῇ πόλει, συνδραμόντες ἅπαντες κρατοῦσι τὸν Βιτέλλιον, καὶ προσάγουσι τοῖς Βεσπασιανοῦ στρατιώταις, καὶ κατακρίνουσιν αὐτὸν τελευτῆς ἀσχήμονος, τῆς ἐπὶ τῷ Νέρωνι πρώην ἐψηφισμένης. εἰλκύσθη γὰρ διὰ πάσης τῆς πόλεως γυμνὸς ἐσθήματος, ἀνελκομένου μὲν αὐτῷ τοῦ κρανίου διὰ τῆς κόμης, τοῦ δὲ ξίφους ὑποβεβλημένου τῷ ἀνθρεῶνι, βαλλόμενος ὑπὸ τῶν προστυγχανόντων, τέλος διατμηθεὶς τὸν λαιμὸν ἐνεβλήθη τῷ θύβριδι, ἔβδομον καὶ ν' ἔτος ἄγων. Exc. de ins. n. 98 Muell. (p. 26 sq. Cram.). Ὅτι ἐπὶ Τίτου τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως, ἀνὴρ τις ὢν τὸ γένος, Τερέντιος Μάξιμος ὄνομα, τά τε ἄλλα καὶ τὴν φωνὴν προσεοικῶς τῷ Νέρωνι· καὶ γὰρ δὴ καὶ οὗτος ἦδε πρὸς κιθάραν, Νέρων τε εἶναι ἐπλάττετο, καὶ διαπεφευγῆναι πάλαι τοὺς ἐπ' αὐτὸν σταλέντας στρατιώτας, ἐν ἀφανεῖ δέ που πεποιῆσθαι τὰς διατριβὰς ἐς τόδε. πολλοὺς γοῦν ἔκ τε τῆς κάτω Ἀσίας τούτοις ἀπατήσας τοῖς λόγοις, ἔπεισθαι οἱ ἀνέπεισεν, καὶ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην προῖων πολλῷ πλείους προσεποιήσατο. τέλος πρὸς Παρθυαίους, ὡς καὶ ὀφειλομένης αὐτῷ πρὸς ἐκείνων ἀμοιβῆς τινος διὰ τὴν τῆς Ἀρμενίας ἀπόδοσιν, κατέφυγεν. οὐ μὴν ἄξιόν τι τῆς ἐπινοίας εἰργάσατο, ἀλλὰ φωραθεὶς ὃς ἦν, ταχέως ἀπώλετο. Exc. de ins. n. 104 Muell. (p. 27 Cram.). Ὅτι πολλῶν ἀγαθῶν ἕνεκα πέρα τοῦ συνήθους πρὸς πάντων ποθοῦμενός τε καὶ θαυμαζόμενος νόσω τελευτᾷ τὸν βίον προστὰς τῆς ἡγεμονίας Ῥωμαίων β' ἔτη πρὸς μῆσιν η'. γέγονε μὲν οὖν πολλοῖς οὐ διὰ μικρᾶς ὑπονοίας ἐπιβουλευθέντα μὲν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ τεθνηκέναι, λαγὸν θαλάσσιον ἐν δειπνῷ τινὶ προσενεγκάμενον. φασὶ δὲ προειπεῖν αὐτῷ τὸν Ἀπολλώνιον, φυλάττεσθαι μάλιστα τὴν ἀπὸ τῶν οἰκιοτάτων ἐπιβουλὴν, τοῦ δὲ ἐρομένου, “ἀποθανοῦμαι δὲ τίνα τρόπον”; εἰπεῖν τὸν Ἀπολλώνιον· “ὃν γε Ὀδυσσεὺς λέγεται”. φασὶ γὰρ κάκείνω ἐκ θαλάττης ἀφικέσθαι τὸν θάνατον. φασὶ δὲ αὐτὸν ἔτι ἔμπνουν ὄντα, καὶ τυχὸν περιγενόμενον, ἐς λάρνακα πλήρη χιόνος ἐμβαλὼν, ὡς ἂν θᾶττον ἀπὸ ψύχους ἐκλείποι, αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ῥώμην παραληψόμενος τὴν βασιλείαν ἀφίππευσεν. ὃδ' οὖν Τίτος ψυχοραγῶν ἤδη ἔφη “ἐν μόνον ἐπλημμέλησα” τὸ δὲ τί τοῦτο ἦν, αὐτὸς μὲν οὐ διεσάφησεν· οἱ δὲ παρόντες ἐς τὸν Δομετιανὸν οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος ἀποτείνειν ἐλογίσαντο, ὅτι αὐτὸν ἐπιβουλεύσαντά οἱ πολλάκις λαβὼν μεθῆκεν, καὶ περιέμεινεν αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου διαφθαρῆναι, καὶ τὴν ἀρχὴν εἰς ἄνδρα κακὸν καὶ ἀνοσιουργὸν περιελθεῖν. Exc. de ins. n. 105 Muell. (p. 27 sq. Cram.). Ὅτι ἅπασιν ὁ Δομετιανὸς διὰ τὸ φονικὸν καὶ θηριῶδες τῆς γνώμης ἔχθιστος ὢν, πρὸς τῶν οἰκείων συστάντων ἐπ' αὐτῷ κατακτείνεται, ε' καὶ λ' γεγονῶς ἔτη, ἄρξας δὲ ιε'. ^[40]

760 τό γε μὴν σῶμα τοῦ ἀνδρὸς ὑπὸ τῶν ἀτιμοτάτων τῆς πόλεως ἐκφορηθὲν, ἀσῆμῳ τε καὶ ἀπρεπεῖ παρεδόθη ταφῇ. ἐπιβουλεύσαι δὲ μάλιστα τούτῳ τὸν φόνον Παρθενίον τε καὶ Σιγνρὸν τοὺς προκοίτους καὶ Ἐντελλὸν τὸν τὰ τῆς ἀρχῆς διέποντα βιβλίδια· οὔτε τῆς Δομιτίας τῆς τοῦ τυράννου γαμετῆς (ἦκτο γὰρ δὴ ταύτην παῖδα τοῦ Τίτου τυγχάνουσαν) ἀγνοοῦσης τὴν ἐπιβουλὴν, οὔτε Νορβάνου καὶ Σεκούνδου τῶν ὑπάρχων. τούτους γὰρ δὴ μαθόντας, ὅτι σφᾶς ἐκποδὼν ἀθρόως ὁ Δομετιανὸς ποιήσασθαι διέγνωκεν, καὶ τίνα καὶ γράμματα περὶ τούτου θεασαμένους, οὐκ ἀναβάλλεσθαι τὴν πρᾶξιν, ἀλλ' ἐς τὴν ἐπιούσαν εὐθέως παρασκευασαμένους εἰσπέμψαι σὺν ξιφιδίῳ Στέφανον τὸν ἀπελεύθερον· καὶ τοῦτον προσπεσόντα Δομετιανῷ καθεύδοντι τὸ μεθήμερινόν, πατάξαι μὲν, οὐ μὴν καιρίαν. ἀναπηδήσαντος γοῦν ἐκείνου, καὶ τὸν Στέφανον καταβάλλοντος, δείσαντας τοὺς περὶ τὸν Παρθένιον μὴ καὶ περιγένηται, ἐπεισελθεῖν, καὶ παντελῶς αὐτὸν προσκατεργάσασθαι. προσημῆναι δὲ τῷ Δομετιανῷ τὴν τελευτὴν ἄλλα τε πολλὰ, τοῦτο μὲν τέρατα, τοῦτο δὲ ὄψεις ὀνειρώων, καὶ μάλιστα πάντων Λάργινον ἀστρολόγον τινά· τοῦτον γὰρ δὴ παρὰ τοῖς Γαλάταις προειπόντα δημοσίᾳ τὴν τελευτὴν τοῦ τυράννου καὶ τὸν χρόνον ἀποδηλώσαντα πρὸς τοῦ ὑπάρχου ἀναπεμφθῆναι τῷ

Δομετιανῷ ἐπὶ κολάσει, καὶ αὖθις τὰ αὐτὰ εἰπόντα καὶ τὴν ἡμέραν προαγορεύσαντα καταδικασθῆναι μὲν, οὐ μὴν ἀποθανεῖν τοῦ τυράννου ἀναβαλλομένου τὴν τιμωρίαν ἐς τὸν ῥηθέντα χρόνον, ὅπως δὴ διαφυγὼν δικαιοτέρον αὐτὸν ὡς ψευδόμενον κολάσειεν· κὰν τούτῳ ἀναιρεθέντος τοῦ Δομετιανοῦ, διαφυγεῖν τὸν ἄνδρα. κἀκεῖνο δὲ θαυμαστὸν παρὰ τὴν τοῦδε τελευτὴν συμβέβηκεν. Ἀπολλώνιον γὰρ τὸν Τυανέα κατ’ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, μᾶλλον δὲ παρ’ αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς σφαγῆς, προειπεῖν Ἐφεσίοις ἐν κοινῷ τὸ περὶ τὸν Δομετιανὸν πάθος τοῖσδε τοῖς ῥήμασι, “Καλῶς, ὦ Στέφανε, εὖγε ὦ Στέφανε, παῖε τὸν μαιφόνον. ἔπληξας, ἔτρωσας, ἀπέκτεινας.” Exc. de ins. n. 107 Muell. (p. 28 sq. Cram.). Ὅτι Νέρβας, ἐπειδὴ πρὸς τινων διὰ τὸ γῆρας καταφρονηθεὶς ἐπεβουλεύθη πολλάκις, καὶ τὸν Πετρώνιον καὶ τὸν Παρθένιον, προσφιλεστάτους οἱ ὄντας, ἐκδοῦναι τοῖς στρατιώταις πρὸς Αἰλιανοῦ τοῦ τῶν δορυφόρων ἡγουμένου ἐβιάσθη· ἐφ’ οἷς δὴ καὶ σφόδρα ἠνιάτο. λέγεται δὲ Τραϊανῷ ἄλλα τέ τινα τελευτῶν αὐτοχειρὶ ἐπιστεῖλαι, καὶ τὸν Ὀμηρικὸν ἐπιθεῖναι στίχον, “τίσειαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσιν”. Exc. de ins. n. 110 Muell. (p. 29 Cram.). Ὅτι ὁ Τραϊανὸς τὸ πιστὸν πρὸς τοὺς φίλους οὕτως εἶχεν ἀκίνητον, ὥστε Σούραν Λικίννιον, ἄνδρα μέγα μὲν παρ’ αὐτῷ δυνάμενον, διαβληθέντα δὲ πρὸς τινων φθονούντων οἱ τῆς εὐπραγίας, μήτε ὑποπτεύσας, μήτε μισήσας, ἐγκειμένων τῶν διαβαλλόντων καὶ ἐπιβουλεύειν αὐτῷ τὸν ἄνδρα φασκόντων, ἐπὶ δεῖπνον ὡς τὸν Λικίννιον ἀπῆλθεν ἄκλητος, καὶ πᾶσαν τὴν φρουρὰν ἀποπεμψάμενος, πρῶτα μὲν τὸν ἱατρὸν τὸν τοῦ Λικιννίου καλέσας, ὑπ’ ἐκείνου τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπηλείψατο, ἔπειτα δὲ τὸν κουρέα μετακαλεσάμενος, ξυρεῖν ἐκείνῳ τὸ γένειον παραδέδωκεν. ^[5]

761 ἐπεὶ δ’ ἀπῆλθεν οἴκαδε πρὸς τοὺς εἰωθότας διαβάλλειν τὸν ἄνδρα, “εἰ ἤθελέ με Σούρας ἀποκτεῖναι, χθὲς ἂν ἀπέκτεινεν”. οὕτως ἄρα τὸ πιστὸν τῆς γνώμης ἐξ ὧν αὐτῷ συνήδει πεπραγότι μᾶλλον ἢ ἐξ ὧν ἕτεροι ἐδόξαζον, ἐβεβαιούτο. διὸ δὴ ζῶν τε ὁμοίως ἔτι καὶ μετὰ τοῦτο τοῦ βίου παυσάμενος, κατ’ ἴσον προσεκυνεῖτο τοῖς κρείττοσιν. Exc. de ins. n. 112 Muell. (p. 29 Cram.). Ὅτι Ἀδριανὸς ἦν ἡδὺς μὲν ἐντυχεῖν, καὶ ἐπὶ τῇ χάριτι, τῇ τε Λατίνων καὶ Ἑλλήνων ἄριστα γλώττῃ χρώμενος· οὐ μὴν ἐπὶ πραότητι τρόπων ἐθαυμάζετο· περὶ τε τῶν δημοσίων χρημάτων ἐσπουδακῶς ἄθροισιν. Exc. Val. 35 p. 818 (n. 113 M.), unde Suid. s. v. Ἀδριανός 3. Ὅτι Κάσσιος ὁ τῆς Συρίας ἡγούμενος, ἀνὴρ δεινὸς τὰ πολέμια, πλεῖστά τε καὶ λόγου ἄξια κατὰ τὸν Παρθικὸν πόλεμον ἀποδειξάμενος, ἄλλως δὲ οὖν νεωτεροποιός, καινοτομεῖν ἐπήρθη, πρὸς τῆς Φαυστινῆς τῆς τοῦ Μάρκου γαμετῆς ἐς τήνδε προαχθεὶς τὴν ἔννοιαν. αὕτη γὰρ τὸν Μάρκον ἀρρωστήσαντα τεθνήξεσθαι τε καὶ ἄλλως νοσώδῃ ὄντα οἰηθεῖσα, δείσασά τε μὴ εἰς ἕτερον περιελθούσης τῆς ἡγεμονίας ιδιωτεύσει, τοῦ Κομόδου ἔτι νέου ὄντος καὶ ἄρχειν οὐκ ἐπιτηδεῖν, ἔπεισε τὸν Κάσσιον, κρύφα πέμψασα τῶν αὐτῇ πιστῶν τινάς, ἐπιθέσθαι τῇ βασιλείᾳ, ἣν αἰσθηται τὸν Μάρκον τεθνεῶτα, συνοικήσειν τε αὐτῷ καὶ τᾶλλα συμπράξειν ὑποσχομένη. ὅς, φήμης τινὸς ψευδοῦς τεθνηκέναι οἱ δηλωσάσης τὸν βασιλέα, προεξανέστη τῆς ἀληθείας, ἄκων τε πολέμιος ἀνεφάνη τῷ αὐτοκράτορι. τούτων μὲν οὖν ἔνεκα ὁ Μάρκος τὸν τε Κόμοδον ἐκ τῆς Ῥώμης διεπέμψατο, καὶ ἐπὶ τὴν Συρίαν ἐκ τῆς Παιονίας ἐστάλη· οὐ μὴν ὅπλων αὐτῷ κατὰ τῶν ἐπαναστάντων ἐδέχσεν· ὁ γάρ τοι Κάσσιος ἀναιρεθεὶς πρὸς τινος τῶν ἀμφ’ αὐτὸν ἔφθασεν. καθ’ ἡσυχίαν δ’ οὖν τὴν τε Συρίαν καὶ Αἴγυπτον ἐπελθὼν, οὔτε δῆμον οὔτε πόλιν, οὔτε ιδιώτην οὔτε ἄρχοντα ἐσπουδακέναι τὰ τοῦ Κασσίου δόξαντα ἐπολυπραγμόνησεν ἢ ἐκόλασεν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἐν Ῥώμῃ συνειλημμένων (ἐξεληλεγμένοι γὰρ ἦσαν κἀνταῦθα τῶν βουλευτῶν συχνοὶ τὰ τοῦ Κασσίου περιφανῶς ἐσπουδακότες) ἐπέστειλε τῇ βουλῇ μηδὲν χαλεπὸν γινῶναι, τούτοις ἀντικρυς τοῖς ῥήμασι χρησάμενος· αὐτὰ γὰρ εἰρήσεται, τὴν χρηστότητα τοῦ ἀνδρὸς σαφῶς ἐνδεικνύμενα. ^[40]

762 ἦν δ’ οὖν τοιαῦτα· “ἴκετεύω ὑμᾶς, ὦ βουλή, καθαρὰν μου τὴν ἀρχὴν ἀπὸ παντὸς αἵματος βουλευτικοῦ φυλάξασθαι. μὴ γένοιτό τινα ἐξ ὑμῶν ἐπ’ ἐμοῦ ἢ τῇ ἐμῇ ἢ τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ

θανατωθῆναι.” καὶ τέλος ἔφη ὅτι “ἂν μὴ τούτου τύχῃ ἀποίσομαι πρὸς τὸν θάνατον”. καὶ οὐκ ἐπῆρε τὸν Μάρκον οὐδὲ προσηγάγετο ἐκβῆναι τῶν συνήθων λογισμῶν οὐ τὸ ἄδικον καὶ ἀνόσιον τῶν τετολμημένων οὐχ ἡ ἀπιστία τῶν τολμησάντων οὐ τὸ ὑπὲρ τῶν ὁμοίων ἐς αὐθις δέος. Exc. de ins. n. 118 Muell. (p. 29 sq. Cram.). Ὅτι ὁ Κόμοδος ὑπὸ τινος τύχης ἐλαυνόμενος ἐς τοσοῦτον μανίας καὶ παροινίας προὔχρησεν, ὥς τὴν ἰδίαν προσηγορίαν παραιτήσασθαι, Ἡρακλέα τε καὶ Διὸς υἱὸν ὀνομάζεσθαι, τοὺς τε μῆνας ἀφ’ ἑαυτοῦ φέρειν τὰς προσηγορίας προσέταξεν οὕτως Ἀμαζόνιος, Κόμοδος, Αὔγουστος, Ἡράκλειος, Ῥωμαῖος, Ὑπεραίρων, Ἀνίκητος, Εὐσεβής, Εὐτυχής, Λούκιος, Αἴλιος, Αὐρήλιος. ἀποδυσάμενός τε τὸ Ῥωμαίων σχῆμα, λεοντῆν ὑπεστρώννυτο καὶ ῥόπαλον ἐπεφέρετο· οὕτω τε θηρίοις καὶ ἀνθρώποις δημοσίᾳ ἐμονομάχει, εὐστόχως τε κατὰ τὸ ἀληθὲς ἀκοντίζων, καὶ παρὰ πάντων, ὥς εἶπεῖν, θαυμαζόμενος. ἐπειδὴν δὲ εἰς πολλὴν μισοφονίαν ἐτράπη, πάντας ἀφειδῶς τοὺς ἀθλίους καὶ λελωβημένους ἄνδρας εἰς τὸ θέατρον συναγαγὼν δρακοντοειδῆ τέ τινα περιθεις ἐκ τῶν γονάτων ὑφάσματα, ὥς γίγαντας τῷ ῥοπάλῳ κατειργάσατο. καθεύδων δὲ ἐν τοῖς μονομαχείοις, ἐκεῖθεν ἐς τὰς πανηγύρεις καὶ ἑορτὰς πρὸς τῆς συγκλήτου βουλῆς ὑπαντῶμενος, ἐκ πάντων μὲν κακῶς διεβάλλετο, ὥστε καὶ τὴν Μαρκίαν, ἣν εἶχε τῶν παλλακῶν τιμιωτάτην, καταγνῶναι αὐτοῦ καὶ ἀπαγορεῦσαι τοῖς πραττομένοις. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἰκέτευον αὐτὸν μηδὲν ἀνάξιον τῆς βασιλείας ποιεῖν. Exc. Val. 38 p. 822 (n. 120 M.) unde Suid. s. v. Κόμοδος. Ὅτι μετὰ τοῦτο ὁ Κόμοδος ἐπὶ τοῖς οἰκείοις ἀσχάλλων, τοὺς μὲν ἀπεπέμψατο, αὐτὸς δὲ ἐπανελθὼν ἐς τὸ δωματίον ὥς δῆθεν καθευδήσων, λαβὼν δέλτον γράφει ὅσους χρή φονευθῆναι (ὧν πρῶτον ἦν Μαρκία, εἶποντο δὲ Λαῖτος καὶ Ἑκλεκτος· ἐπὶ δὲ τούτοις πολὺ πλῆθος τῶν τῆς συγκλήτου πρωτευόντων), ὥς ποτε τὰς Στυμφαλίδας ὄρνεις κατατοξεῦσαι τούτους ἐν τῷ θεάτρῳ βουλόμενος, τοὺς μὲν γὰρ ὥς πρεσβύτας καὶ πατρώους φίλους αἰδούμενος ἔχειν αἰσχροῦ βίου σεμνοὺς ἐπόπτας, τῶν δὲ πλουσίων τὰς οὐσίας χαρίσασθαι βουλόμενος μονομάχοις. (Quae sequuntur Herodianea sunt.) Exc. de ins. n. 121 Muell. (p. 34 Cram.). — [35]